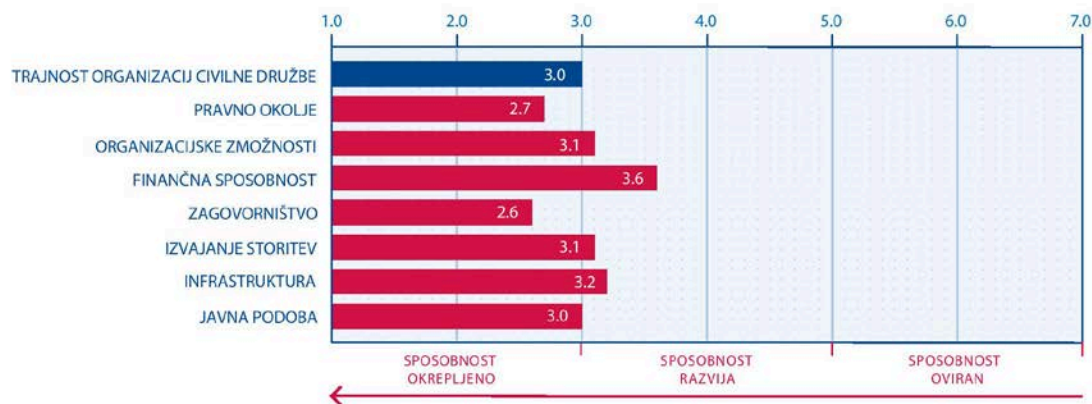

SKUPNA TRAJNOST CDO: 3,0¹

Leto 2018 je bilo v Sloveniji volilno leto, saj so junija potekale parlamentarne, novembra pa lokalne volitve. V predvolilnem obdobju so bile CDO bolj prisotne v medijih in aktivno udeležene v projektih zagovorništv. Hkrati je osredotočenost na volitve upočasnila zakonodajne postopke in za določen del leta zmanjšala javno financiranje, kar je imelo na CDO negativen vpliv.

Trajnost CDO se je v Sloveniji v letu 2018 rahlo izboljšala. Največje izboljšanje je bilo opaziti na področju pravnega okolja, v manjšem obsegu pa tudi v finančnih sposobnostih, zagovorništvu, zagotavljanju storitev, infrastrukturi in javni podobi. Najpomembnejše pri tem je, da je bil marca 2018 sprejet Zakon o nevladnih organizacijah (NVO), ki je bil v pripravi več let. Finančna sposobnost se je okrepila, saj se je bistveno povečalo javno financiranje, izboljšali pa so se tudi postopki za dodeljevanje in razdeljevanje javnih sredstev. Civilnodružbene organizacije so še naprej širile svojo ponudbo z uvajanjem novih storitev za lokalno okolje in vpeljevale široko zastavljene zagovorniške kampanje. Porast partnerstev med CDO in drugimi sektorji je pripomogel h krepitvi infrastrukture znotraj sektorja. Javna podoba sektorja se je nekoliko izboljšala, saj so osrednji mediji še naprej široko pokrivali CDO in njihove dejavnosti.

Glede na analizo, ki jo je izvedel Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij (CNVOS), je bilo ob koncu leta 2018 v Sloveniji registriranih več kot 27.750 NVO, kar vključuje okrog 24.081 društev, 3.446 zasebnih zavodov in 253 ustanov. Sicer niso vse organizacije aktivne, vendar je za leto 2017 oddalo letna poročila več kot 96 odstotkov vseh organizacij, vpisanih v register. Registriranih je tudi 261 socialnih podjetij, čeprav dosti več podjetij deluje v socialni obliki, ne da bi bila registrirana kot takšna.

PRAVNO OKOLJE: 2,7

Pravno okolje, ki ureja sektor CDO, se je v letu 2018 močno izboljšalo s sprejemom Zakona o NVO v marcu. Zakon jasno opredeljuje NVO kot neprofitne pravne osebe, ki jih ustanovijo fizične osebe in so neodvisne od vlade, drugih javnih pravnih oseb, političnih strank, oseb, ki niso nepridobitne, gospodarskih združb in zbornic. Zakon tudi opredeljuje nove pravne podlage za financiranje NVO. Pri tem je najpomembnejše, da vzpostavlja sklad za razvoj nevladnih organizacij, ki se bo financiral prek nedodeljenih sredstev dohodnine. Davkoplačevalci posamezniki imajo

¹ Ocene za tri od sedmih razsežnosti trajnosti CDO – organizacijske zmožnosti, finančno sposobnost in zagovorništv – smo v letu 2018 na novo umerili, da bi bolje odražale razmere na terenu in bi se bolj ujemale z drugimi ocenami v regiji. To je privedlo do spremembe skupne ocene trajnosti CDO v višini 0,4, kar bi navadno pomenilo izrazito spremembo, v resnici pa se je trajnost CDO glede na zadnje leto le rahlo izboljšala.

od leta 2007 možnost dodeliti 0,5 odstotka svoje dohodka organizaciji s statusom delovanja v javnem interesu (oziroma organizaciji v javnem interesu) po svoji izbiri. Te možnosti ne izkoristijo vsi posamezniki, zaradi česar v proračunu ostane 4,5 milijona evrov, ki bodo zdaj šli neposredno v novi sklad. Zakon podaja tudi pravne opredelitve horizontalnih mrež, regionalnih stičišč in vsebinskih mrež, s čimer priznava njihov pomen. Nazadnje vlado obvezuje k redni pripravi strategij in opredelitvi ukrepov za razvoj NVO.

Poleg tega Zakon tudi izboljšuje položaj NVO. Kot prvo vsem pravnim oblikam CDO ne glede na njihovo programsko usmeritev omogoča, da pridobijo status organizacije v javnem interesu. To nadomešča predhodno diskriminatorno določbo, ki je društvom

omogočala, da so pridobila status organizacije v javnem interesu ne glede na njihovo programsko usmeritev, druge oblike CDO pa so ga lahko v skladu z zakonodajo, ki velja za določen sektor, pridobile le, če so bile aktivne na določenih področjih. Zakon hkrati za organizacije v javnem interesu znatno poenostavlja zahteve za poročanje, saj se obdobje poročanja spremeni z vsakega leta na vsako drugo leto, poleg tega so poročila po novem usmerjena na dosežke in izpolnjene cilje. Določa tudi, da mora biti status v javnem interesu kot kriterij uporabljen v javnih razpisih za financiranje iz državnega proračuna, kar organizacijam s statusom v takšnih razpisih daje prednost.

Kmalu po sprejetju Zakona o NVO je vlada sprejela tudi Strategijo razvoja nevladnih organizacij in prostovoljstva, ki vsebuje analizo stanja razvoja nevladnih in prostovoljskih organizacij ter opredeljuje cilje in ukrepe za njihov nadaljnji razvoj.

Zakon o NVO ne vpliva na temeljno zakonodajo, ki ureja registracijo CDO in vključuje Zakon o društvih, Zakon o zavodih in Zakon o ustanovah. V praksi je torej v letu 2018 postopek registracije za vse vrste CDO ostal enak. CDO lahko postopek registracije zaključijo v manj kot mesecu dni, stroški pa niso visoki, navadno manj kot 100 evrov. CDO se še vedno ne morejo registrirati prek spleta.

Vlada lahko pri registraciji ali upravljanju CDO zakonito posreduje le v redkih primerih, na primer, če CDO izvaja pridobitno ali kriminalno dejavnost, če društvo dve leti zapored ne odda letnega poročila ali če uprava ustanove ne izpolnjuje svojih pravnih ali zakonskih obveznosti. Zakonodaja CDO ščiti pred razpustitvijo iz političnih ali samovoljnih razlogov. CDO navadno lahko prosto izražajo kritiko vlade. Vseeno pa je v letu 2018 prišlo do primera, ko je državna ustanova očrnila ugled CDO. Pravno-informacijski center nevladnih organizacij (PIC), ki dela z migranti, je v poročilu iz julija 2018 zatrdil, da slovenska policija tujcem, ki nezakonito vstopajo v državo, ne dovoljuje vložiti prošnje za azil, namesto tega pa jih vrača na drugo stran meje in s tem krši mednarodne sporazume. Poleg tega je PIC s telefonskimi klici policijo vnaprej obveščal, da bodo določeni posamezniki vložili prošnje, in prosil za obveščanje o teh primerih, s čimer je pristojnim organom dal vedeti, da te primere spremljajo. V odziv na to je tedanja ministrica za notranje zadeve javno napadla PIC z besedami, da je njihova dejavnost »absolutno nesprejemljiva«, in namignila, da delujejo nelegalno in se vmešavajo v delo policije. Čeprav to nazadnje ni pripeljalo do preiskave CDO, je osrednji slovenski časopis objavil članek, v katerem je namigoval, da CDO, ki delujejo z migranti, izvajajo nezakonito dejavnost, s čimer so očrnilo njihov ugled in škodovali njihovem delu v korist interesom migrantov.

Leta 2018 je bil Zakon o socialnem podjetništvu deležen pomembnih sprememb, ki poenostavljajo postopke in zahteve za registracijo CDO kot socialnih podjetij. V skladu z novimi zahtevami morajo socialna podjetja biti 100-odstotno neprofitna, dokazati pa morajo edino to, da ima njihova dejavnost pozitiven učinek na družbo. Prej so pravila vključevala zaposlitvene kvote in druge kvantitativne pogoje, ki jih je bilo težko dosegati in so odvrčali pozornosti od pomembnejših vprašanj o kakovosti in učinku dejavnosti socialnih podjetij.

CDO je leta 2018 prizadela tudi uvedba Splošne uredbe o varstvu podatkov (GDPR), nove uredbe Evropske unije o varstvu podatkov in zasebnosti. Uredba je vpeljala določena nova administrativna bremena, ki so od CDO zahtevala, da od svojih članov in uporabnikov pridobijo nove izjave glede obdelave njihovih osebnih podatkov.

Davčna obravnava CDO je še vedno precej neugodna. Posamezniki lahko donirajo 0,5 odstotka plačane dohodnine organizacijam v javnem interesu, sindikatom ali političnim strankam. Davčne olajšave za donacije pravnih oseb so le 0,5 odstotkov. CDO lahko izvajajo gospodarske dejavnosti kot druge pravne osebe, vendar so njihovi prihodki obdavčeni po enakih stopnjah kot v primeru gospodarskih družb. Donacije in dotacije, ki jih prejmejo CDO, niso obdavčene.

Podporne organizacije, kot je CNVOS, dvanajst regionalnih stičišč CDO in PIC še naprej nudijo brezplačno pravno pomoč CDO.

ORGANIZACIJSKE ZMOŽNOSTI: 3,1²

Organizacijske zmožnosti se v letu 2018 niso bistveno spremenile.

CDO so bile leta 2018 še naprej tesno povezane z lokalnim prebivalstvom, kar se kaže v njihovi sposobnosti pridobivanja donacij in prostovoljcev za odzivanje na lokalne težave. Manjše CDO spremljajo potrebe svojih lokalnih območjih prek nenehnega tesnega sodelovanja z njimi, redko pa se posvečajo bolj sistematičnim analizam. Ko CDO rastejo, se njihove povezave z lokalnim okoljem navadno krhajo. Posledično večje CDO pogosto potrebujejo več časa za prepoznavanje vznikajočih potreb in odziv nanje.

CDO imajo jasno definirana poslanstva, ki so sestavni del njihovih ustanovitvenih aktov, kot to določa zakon.

Strateško načrtovanje pa v organizacijskem razvoju slovenskih CDO še vedno ostaja razmeroma šibek vidik. Večina CDO namesto tega daje prednost drugim vprašanjem, kot je pridobivanje zadostnih sredstev za delovanje, pogosto tako, da prilagodijo druge storitve in dejavnosti na način, ki omogoča doseganje zahtev javnih razpisov. Regionalna stičišča CDO in CNVOS so leta 2018 nadaljevali z izvajanjem programov organizacijskega razvoja za številne CDO, ti programi pa med drugim poudarjajo pomen strateškega načrtovanja.

Strukture vodenja in upravljanja CDO so še naprej skladne z zakonodajo, ki ureja ustanavljanje CDO. Vseeno pa imajo njihovi upravni odbori le omejeno vlogo, saj se na splošno sestanejo le enkrat ali nekajkrat letno, da podprejo ali zavrnejo letne programe in druge dokumente, ki jih pripravijo izvršni direktorji ali predsedniki.

Zaposlenost v sektorju CDO se še naprej povečuje, saj najnovejši podatki kažejo na 7.569 redno zaposlenih leta 2016 in 7.811 leta 2018, kar pomeni zvišanje za približno 250 posameznikov. Vseeno odstotek aktivnega prebivalstva, ki je zaposleno v sektorju, ostaja 0,82 odstotka, kar je precej malo v primerjavi z drugimi državami. Ministrstvo za javno upravo je maja 2018 objavilo razpis za razvoj in profesionalizacijo CDO, ki zagotavlja subvencije za zaposlovanje v višini 2 milijona evrov za 100 novih delovnih mest v sektorju, od tega dvajset subvencij za mentorje prostovoljcem. Subvencije so namenjale 20.000 evrov za delovno mesto, kar je pokrilo večji del vseh stroškov, zato je bil ta program za CDO dostopnejši od predhodnih programov subvencioniranja, ki so od CDO zahtevali, da pokrijejo več kot polovico stroškov plač. Osebe CDO se je okrepilo kot posledica programa subvencij, ki so ga začeli izvajati septembra 2018.

Po poročilu Ministrstva za javno upravo o prostovoljstvu v letu 2017 je v omenjenem letu 287.588 prostovoljcev opravilo 9.282.195 ur prostovoljskega dela v 1.499 organizacijah, ki so registrirane kot prostovoljske. Leta 2016 je 307.262 prostovoljcev opravilo 10.605.418 ur prostovoljskega dela v 1.307 organizacijah, ki so registrirane kot

² Oceno organizacijskih zmožnosti smo v letu 2018 na novo umerili, da bi bolje odražala razmere na terenu in bi se bolj ujemala z drugimi ocenami v regiji. Ocena ne kaže na izboljšanje v organizacijskih zmožnostih, saj so te leta 2018 ostala večinoma enake kot leta 2017.

prostovoljske. Kljub porastu v številu organizacij, ki so registrirane kot prostovoljske, se je znižalo tako število prostovoljcev kot tudi število ur prostovoljskega dela. Rahlo je upadlo tudi število ur prostovoljskega dela na prostovoljca. Poročilo to pripisuje znižanju brezposelnosti na državni ravni. Glede na svetovni indeks dobrodelnosti fundacije Charities Aid za leto 2017 je 35 odstotkov vprašanih v Sloveniji odgovorilo, da so v letu 2017 sodelovali v prostovoljski akciji, kar predstavlja 3-odstotno rast glede na leto 2016.

CDO so na splošno dobro opremljene z informacijsko in komunikacijsko tehnologijo (IKT). Večina organizacij še naprej veliko uporablja družbene medije, še posebej Facebook in Twitter, številne med njimi pa ta orodja uporabljajo kot svoj glavni komunikacijski kanal.

FINANČNA SPOSOBNOST: 3,6³

Finančna sposobnost CDO se je v letu 2018 zmerno izboljšala. Glede na podatke, ki jih je zbral CNVOS, se je skupni prihodek v sektorju od leta 2016 do 2017 povečal za 9 odstotkov, kar je najvišja rast v zadnjih desetih letih. Močno se je povečalo tudi javno financiranje CDO, namreč za 9,5 odstotka, v predhodnih osmih letih pa vsako leto za manj kot 1 odstotek. Različna ministrstva so leta 2018 CDO namenila 99,9 milijonov evrov, kar je precejšnje povečanje glede na leto 2017, ko so jim namenila 85,3 milijonov evrov. Občine so jim leta 2018 dodelile 115,4 milijona evrov, nekoliko več kot 112,3 milijona evrov, kolikor so CDO namenile v letu 2017. Javni viri ostajajo najboljšežnejši vir financiranja CDO, saj predstavljajo 35,6 odstotkov njihovega skupnega prihodka. Čeprav viri financiranja CDO v zadnjih letih

postopoma pridobivajo na raznolikosti, pa razpršenost še ni dosegla stopnje, ki bi zagotovila dolgoročno vzdržnost.

Postopki za dodeljevanje in razdeljevanje javnih sredstev so se izboljšali. Tako so na primer na državni ravni predplačila postala običajna praksa. Na lokalni ravni so nekatere občine svoje predpise poenostavile, druge pa so vnesle spremembe v razpise za zbiranje predlogov, s pomočjo katerih so izboljšale kriterije upravičenosti in izbiranja, uvedle večletno podporo, uveljavile prostovoljsko delo kot stvarni prispevek ter poenostavile prijavne obrazce in zahteve za poročanje.

Velika večina javnega financiranja se usmerja v projektno in programsko financiranje brez osnovne podpore za tekoče posle, organizacijski razvoj ali inovacije CDO. Poleg tega za dejavnosti zagovorništva tako na državni ravni kot na lokalnih ravneh obstajajo le redki javni razpisi.

Za slovenske CDO ne veljajo nobene pravne omejitve glede dostopa do tujih virov financiranja, vendar Slovenija za donatorje večinoma ni ciljna država. Slovenskim CDO zagotavlja finančno podporo le nekaj tujih fundacij, kot na primer Google Foundation in Open Society Fund, vendar je višina financiranja minimalna in zato ne vpliva na vzdržnost sektorja kot celote.

Slovenski CDO imajo dostop do sredstev, ki se razdeljujejo prek vladnega proračuna, lahko pa tudi neposredno pri institucijah EU zaprosijo za sredstva EU. Podatki o skupni višini teh sredstev niso na voljo.

Zmožnosti CDO za pridobivanje donacij so še vedno precej omejene, saj se večina zanaša na predloge institucionalnim donatorjem. Vseeno pa se pojavlja vse več inovativnih praks za pridobivanje sredstev. Tako je na primer organizacija Ana Monro, ki se posveča ulični umetnosti, organizirala "friendrasing" akcijo Za Anine nove čevlje, namenjeno graditvi skupnosti podpornikov njihovega dela. S tem poskusom je organizacija v enem samem

³ Oceno finančne sposobnosti smo v letu 2018 na novo umerili, da bi bolj odražala razmere na terenu in bi se bolj ujemala z drugimi ocenami v regiji. Ob upoštevanju novega umerjanja ocena odraža zmerno izboljšanje v letu 2018.

dnevu zbrala približno 2.500 evrov. V Humanitarčku so vzpostavili spletni portal (<https://humanitarcek-portal.firebaseio.com>), kjer lahko morebitni donatorji vidijo aktualne akcije, ki jih lahko podprejo – nekatere od njih so neposredne želje brezdomcev, v korist katerih organizacija deluje, druge, kot na primer božična večerja za brezdomce, pa so bolj splošne.

Sicer natančnih podatkov ni, vendar se ocenjuje, da CDO približno tretjino letnih prihodkov zaslužijo s prodajo storitev in produktov. Številni CDO imajo pogodbe z vladnimi službami, drugimi javnimi ustanovami (kot so šole) in lokalnimi podjetji. Tako je na primer Mestna občina Ljubljana najela kulturno društvo Prostorož, civilnodružbeno organizacijo, ki se posveča ustvarjalnemu oblikovanju javnih prostorov, da izboljša zunanjo podobo mirujočega gradbišča v mestu in poskrbi za rabo prostora v njem, enako tudi za tri manjše betonske ploščadi ob reki, ki ne služijo več prvotnemu namenu.

Ob koncu leta 2018 je bilo v državi registriranih 261 socialnih podjetij, kar je rahlo povečanje glede na leto prej, ko jih je bilo 257. Poleg tega številne druge organizacije delujejo kot socialna podjetja, ne da bi se kot takšna tudi registrirale. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo je leta 2018 objavilo več razpisov v podporo različnim vidikom socialnega podjetništva, najpomembnejša med njimi pa sta bila razpis za mentorske programe v socialnih podjetjih in natečaj, posvečen razvoju socialnega podjetništva v Pomurju.

Po podatkih poročila o svetovnem indeksu dobrodelnosti za leto 2018 je 35 odstotkov vprašanih v Sloveniji poročalo, da so v letu 2017 darovali humanitarnim organizacijam, kar je zvišanje v primerjavi z 32 odstotki v letu 2016, a še vedno manj kot v letih pred tem (41 odstotkov leta 2015 in 38 odstotkov leta 2014). Donacije se navadno zvišajo v primeru konkretnih razlogov ali kriz, donacije za neprekinjeno delovanje CDO, ki pripomorejo k dolgotrajni finančni vzdržnosti humanitarnih organizacij, pa so manj pogoste.

Po več letih vsakoletne rasti na področju namenjanja dela dohodnine organizacijam s statusom v javnem interesu je skupna višina sredstev v okviru tega mehanizma leta 2017, kar je zadnje leto, za katerega so podatki na voljo, ostala dokaj stabilna, in sicer približno 4,6 milijona evrov. Kljub temu pa se je število posameznikov, ki svoj delež dohodnine donirajo CDO, povečalo za 20.000 oziroma 0,5 odstotka. Po več letih relativnega mirovanja so se donacije pravnih oseb povišale iz 24,8 milijonov evrov leta 2016 na 26,8 milijonov evrov leta 2017. Vseeno pa pobude za donacije pravnih oseb ostajajo neugodne, zato manj kot 7 odstotkov pravnih oseb kot davkoplačevalcev zaprosi za davčne olajšave v povezavi z donacijami CDO.

Sistemi upravljanja financ v CDO se v letu 2018 niso bistveno spremenili. CDO morajo slediti jasnim računovodskim pravilom, ki se razlikujejo glede na tip in velikost organizacije. Vse CDO morajo na AJ PES oddati letna poročila, ki jih sprejme njihovo upravljavsko telo, in večina organizacij to naredi pravočasno. Revizija CDO ni obvezna, razen če gre za društva s prihodki, višjimi od enega milijona evrov. Nekatere CDO letna poročila objavijo na svojih spletnih straneh, vendar v njih redko navedejo jasne opise svojih dejavnosti ali opise, kako je financiranje povezano z dejavnostmi, ki so jih izvedli.

ZAGOVORNIŠTVO: 2,6⁴

⁴ Oceno zagovorništv smo v letu 2018 na novo umerili, da bi bolj odražala razmere na terenu in bi se bolj ujemala z drugimi ocenami v regiji. Ob upoštevanju novega umerjanja ocena odraža rahlo izboljšanje v letu 2018.

Zagovorništvo se je v letu 2018 nekoliko izboljšalo, večinoma zahvaljujoč izboljšavam v posvetovalnih procesih.

Vlada je po državnih volitvah oblikovala nova posvetovalna telesa, vključno z desetčlanskim posvetovalnim telesom Ministrstva za okolje in prostor, petčlansko skupino za dialog Ministrstva za kulturo in različnimi delovnimi telesi, ki se osredotočajo na priprave določenih zakonov ali uredb. Nekatera od teh teles morajo po zakonu oblikovati v CDO ali morajo vsebovati predstavnike CDO, še več pa jih nastane po posebnih odločbah vlade ali ministrstev, kar nakazuje, da se vlada vse bolj zaveda pomena dialoga s CDO. Mnogo tovrstnih skupin ima sicer omejene pristojnosti, vendar so pomemben kanal za zagovorniška prizadevanja CDO.

Podobno kot prejšnja vlada tudi trenutna še najprej krši roke za javno razpravo. Glede na spremljanje, ki ga izvaja CNVOS, je nova vlada v 52 % primerov kršila roke za javno razpravo (izboljšanje glede na 59 % v letu 2017), kar pomeni, da ni organizirala razprave, postavila prekratke roke ali pa teh sploh ni določila. Skupaj je bilo leta 2018 pripravljenih 438 osnutkov zakonov. 383 osnutkov (79 odstotkov) je bilo predloženih javnosti v razpravo, od tega so za 172 osnutkov (39 odstotkov vseh) potekale razprave, ki so bile skladne z vladno Resolucijo o normativni dejavnosti.

V zadnjih štirih letih se je povprečna dolžina javnih razprav podaljšala za tri dni na enaindvajset dni, še vedno pa ostaja pod zakonsko mejo tridesetih dni. Praksa zgodnjih razprav, ki bi CDO omogočila sodelovanje pred ali med oblikovanjem prvotnega osnutka zakona, je še vedno redka. Večina razprav je organiziranih, ko je osnutek zakona že pripravljen, kar omejuje vpliv javnosti. Poleg tega za osnutke zakonov še vedno ni na voljo povzetkov ali analiz v preprostem jeziku, kar javnosti omejuje razumevanje predlaganih rešitev in s tem otežuje učinkovite javne razprave.

CDO postopoma postajajo vse aktivnejši udeleženci v procesih odločanja na lokalni ravni. Regionalna stičišča so oktobra 2018 izvedla projekt za opolnomočenje CDO, s katerim so med kampanjo za lokalne volitve vplivali na zakonodajni program na lokalni ravni. Stičišča so izvedla enodnevne delavnice, na katerih so županski kandidati in CDO razpravljali o več temah, pomembnih za njihove lokalne skupnosti. Na delavnicah, ki so potekale v dvanajstih občinah, je sodelovalo približno 127 CDO in 110 kandidatov ali predstavnikov političnih strank.

CDO so leta 2018 nadaljevale z izvajanjem široko zastavljenih zagovorniških akcij. Mnoge organizacije so sposobne z odločevalci vzpostaviti neposredno komunikacijo in so tudi redno dejavne ter uspešne na področju zagovorništva in lobiranja. Vseeno pa zagovorništvo CDO še vedno ovirajo njihove nekoliko omejene spretnosti na področju zagovorništva in pomanjkanje sredstev za dejavnosti zagovorništva. Večino uspešnih zagovorniških akcij na nacionalni ravni izvede manjše število profesionalnih zagovorniških organizacij ali večjih koalicij.

V odziv na porajajoča vprašanja CDO hitro oblikujejo koalicije. Proti koncu leta so CDO oblikovale široko koalicijo v podporo zvišanja minimalne plače in pripomogle k sprejetju Zakona o minimalni plači v parlamentu. CDO so koalicijo oblikovale tudi v namen nasprotovanja imenovanju sekretarja na nacionalno varnost, ki slovi po svojih nestrpnih izjavah do imigrantov. Čeprav je bila kampanja in peticija CDO deležna precejšnje medijske pozornosti in se je predsednik vlade na vprašanja odzval z izjavo za medije, je nazadnje vseeno prišlo do imenovanja.

CDO se hitro odzivajo tudi, kadar vzniknejo medsektorska vprašanja. Tako je na primer pred državnimi volitvami pomemben član glavne opozicijske stranke dejal, da bi proračun za obrambo povišal na račun 300 milijonov evrov proračunskih sredstev, ki jih vsako leto "zapravimo" za CDO. Direktor CNVOS se je odzval z javnim pismom, ki so ga CDO široko delile in promovirale. Opozicijska stranka se je odzvala z umikom in objavila več tвитov o pomenu CDO, posebej lokalnih skupin.

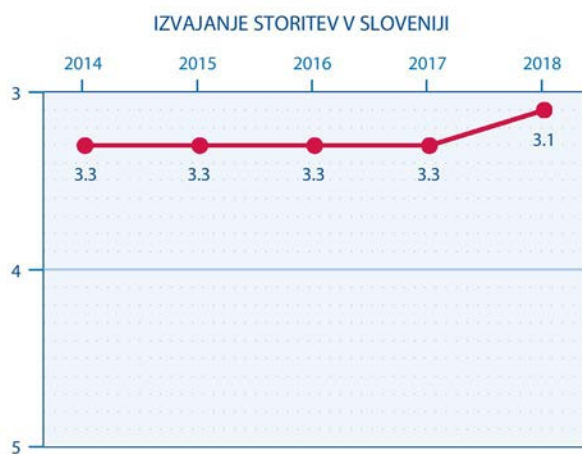
Zagovorniška prizadevanja CDO, posebej kadar so v korist marginaliziranih skupin ali sektorja CDO, pogosto sprožijo negativne odzive populističnih medijev in političnih strank. Ko je na primer PIC od Policije zahteval, naj

obravnava vse prošnje za azil, je njihovo zahtevo napadla novinarka, ki piše za ugleden osrednji časopis. Zgodbo je kasneje povzelo veliko drugih medijev, kar je v medijih in družbenih medijih privedlo do številnih napadov na CDO, ki delajo z migranti.

CDO se zavedajo pomena reform zakonodaje, ki vplivajo nanje. Pred državnimi volitvami so se CDO zavzemale za vključitev sklada za razvoj nevladnih organizacij v Zakon o NVO. Čeprav se je CNVOS za takšen sklad zavzemal od leta 2014, je ukrep postal prepoznaven šele v pripravah na volitve. V drugem primeru so kulturne organizacije uspešno pritisnile na vlado, naj zavrne vključitev neugodnih sprememb temeljne zakonodaje v nacionalno strategijo, ki jo je Ministrstvo za kulturo pripravilo v začetku leta 2018.

IZVAJANJE STORITEV: 3,1

Izvajanje storitev CDO se je v letu 2018 zmerno izboljšalo.

CDO še naprej ostajajo ponudniki storitev na najrazličnejših področjih, kot so zdravstvene in druge osnovne socialne storitve, preprečevanje požarov, socialna pomoč, kultura, šport, pripravljenost in odziv na nesreče, varstvo okolja in enake možnosti. Blago in storitve v veliki meri lepo odražajo potrebe in prioritete njihovega lokalnega okolja. Številne CDO potrebe prepoznavajo na podlagi neposrednega stika s svojimi uporabniki in lokalnim okoljem, pa tudi prek družbenih medijev.

CDO so leta 2018 še naprej širile svojo ponudbo z uvajanjem novih storitev za svoje lokalno okolje. Tako so na primer ponudile nove in razširjene večletne programe zdravja, vključno s preventivnimi programi, ter boljši dostop do storitev na lokalni ravni, med drugim tudi za

odvisnike od drog. CDO so tudi glavni ponudniki programov socialne aktivacije – storitev, ki so namenjene preprečevanju ali zniževanju tveganja revščine prek zaposlovanja, izobraževanja, prekvalifikacije ali drugačnega opolnomočenja skupin, ki so ranljive za brezposelnost in revščino, vključno z dolgoročno brezposelnimi, prejemniki socialne pomoči, starejšimi v poklicih, ki so postali nepotrebni, invalidi in Romi. Številnim CDO so različna ministrstva odobrila sredstva za projekte, v okviru katerih preizkušajo različne dejavnosti s tega področja. Na primer, projekt OrientAkcija si prizadeva za socialno vključenost žensk iz albanske skupnosti na Gorenjskem. V ta namen jim prek različnih dejavnosti, kot sta šport in rekreacija, pomaga ustvariti socialne mreže in jih uči različnih spretnosti. CDO so uvedle tudi nekaj novih storitev na področju varovanja okolja. Ena takšnih je Zelena svetovalnica, telefonska linija za vprašanja glede varovanje okolja, ki jo upravlja PIC.

Ekologi brez meja so v letu 2018 na svetovni dan čiščenja ponovno organizirali akcijo Očistimo Slovenijo. Projekt je usmerjen v čiščenje nezakonitih odlagališč v Sloveniji in krepitev zavedanja potrebe, da je treba zmanjšati količino odpadkov. V letošnjem čiščenju je sodelovalo več kot 28.000 ljudi iz 134 občin, kar pomeni, da je bila to ena najuspešnejših akcij, kar so jih v zadnjem desetletju izvedle okoljske CDO. V prizadevanja so se vključila tudi podjetja, občine in šole.

Humanitas, CDO, ki deluje na področju človekovih pravic in globalnega razvoja, je prejel nagrado evropske mreže za globalno učenje – GENE Innovation Award za leto 2018 za svoj projekt Klub učiteljic in učiteljev globalnega učenja, v okviru katerega podpira učitelje, ki si prizadevajo v standardni učni načrt vključevati globalna vprašanja. Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja je leta 2018 izvedlo dve inovativni akciji. Sodelovalo je s slovenskim reperjem, ki je posnel pesem o mladi ženski, žrtvi spolnega nasilja, s čimer je na ta problem usmeril precejšnjo pozornost. Zmagalo je tudi na natečaju Plaktivat, in sicer s plakatoma na temo nasilja nad ženskami. Vsakoletni natečaj sponzorira oglaševalsko podjetje, ki nato krije stroške tiska in zmagovalnemu plakatoma zagotovi oglasni prostor po vsej državi. Zveza paraplegikov Slovenije in Čebelarstva Slovenije sta odprli učni čebelnjak,

prilagojen za invalide, ki je prvi tovrsten čebeljak v Evropi. Z njim sta želeli okrepiti podporo in razširiti svojo dejavnost.

CDO nudijo svoje proizvode drugim CDO, kot tudi gospodarstvu in javnemu sektorju. CDO običajno ne izvajajo temeljitih tržnih analiz in se zato ne zavedajo potenciala za povračilo stroškov, vseeno pa vse večje število CDO, posebej socialnih podjetij, kaže napredek tudi na tem področju. Številne CDO imajo spletne trgovine za svoje produkte. Tako ima na primer podjetje Bolje, d.o.o., ki ga je soustanovilo društvo Ozara Slovenija, aktivno na področju duševnega zdravja, spletno trgovino, v kateri prodajajo sveče ter komplete za izdelavo in krasitev sveč, izdelanih iz odpadnega olja. Sveče izdelujejo osebe z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju.

Slovenska vlada dejavno prepoznava pomen storitev, ki jih zagotavljajo CDO. Vse več uredb ter nacionalnih in lokalnih strategij, vključno z zakoni s področja kulture, preprečevanja požarov, socialne pomoči in duševnega zdravja, prepoznava vlogo CDO pri zagotavljanju storitev v javnem interesu. Vlada tudi financira številne storitve, ki jih zagotavljajo CDO. Poleg tega je opaziti vse več primerov, ko lokalne vlade v tesnem sodelovanju s CDO oživljajo svoje skupnosti, na primer s prenovo starih mestnih središč ali kulturnih spomenikov. Tak primer je projekt Baza 20 v občini Dolenjske toplice, kjer so lokalne CDO spomenik iz 2. svetovne vojne s prenovo spremenile v živahno turistično vstopno točko za raziskovanje kulturne in naravne dediščine v okolici. Občina in javne ustanove so projekt financirale in izvedle, CDO pa so prepustile pripravo strategije in projektnih dejavnosti.

INFRASTRUKTURA: 3,2

Infrastruktura za podporo sektorju se je v letu 2018 rahlo izboljšala, medtem ko so partnerstva med CDO in drugimi sektorji v porastu.

CDO pogosto oblikujejo partnerstva z agencijami za odnose z javnostmi (PR), ki nudijo brezplačno podporo in storitve. Pobudo za partnerstva pogosto dajo PR agencije. V nekaterih primerih se CDO povežejo z odvetniki, da se ti posvečajo strateškim pravnim sporom ali nudijo brezplačno pravno pomoč posameznikom. Humanitarna organizacija Zveza prijateljev mladine Ljubljana Moste-Polje ima z nacionalno radijsko postajo Val 202 dolgoročno partnerstvo za promocijo dela CDO. Poleg tega je ZPM Ljubljana Moste-Polje leta 2018 sklenila novo partnerstvo z medijsko hišo PRO PLUS, ki ima v lasti več medijev, med drugim POP TV, največjo komercialno televizijsko postajo v državi. V partnerstvu bodo skupaj izvajali pobudo Veriga dobrih ljudi, ki bo nudila podporo mladim in družinam v stiski: CDO nudi podporne storitve družinam in otrokom, medijski partner pa pripravlja promocijske vsebine, kot so oglasi, članki in TV zgodbe. Ekologi brez meja so prek projekta Očistimo Slovenijo oblikovali številna partnerstva s podjetji, nekatera so se tudi preoblikovala v dolgoročna partnerstva.

Infrastrukturne podporne organizacije, ki vključujejo nacionalne krovne mreže, regionalna središča NVO in različne vsebinske mreže, civilnodružbenim organizacijam še naprej zagotavljajo pravno, davčno, zagovorniško in računovodsko podporo, kot tudi svetovanje, informiranje, tehnično podporo in usposabljanje za različna druga področja, kot so strateško načrtovanje, upravljanje človeških virov, pridobivanje sredstev, projektno vodenje, lobiranje in odnosi z javnostmi. Pokrivajo vse regije v državi in vsa področja delovanja. Številne infrastrukturne organizacije se financirajo iz javnih sredstev in članarin, nekatere pa svoje storitve zaračunavajo. Evropski socialni sklad zagotavlja finančno podporo CNVOS, regionalnim stičiščem in štirim vsebinskim mrežam.

Infrastrukturne podporne organizacije se posvečajo številnim potrebam lokalnih CDO, vendar bi slednjim prišla prav dodatna podpora na področjih, kot so komunikacije, odnosi z javnostmi in finančna vzdržnost, posebej še pri finančnem načrtovanju, razpršenosti virov financiranja in inovativnem pridobivanju sredstev. Podporne

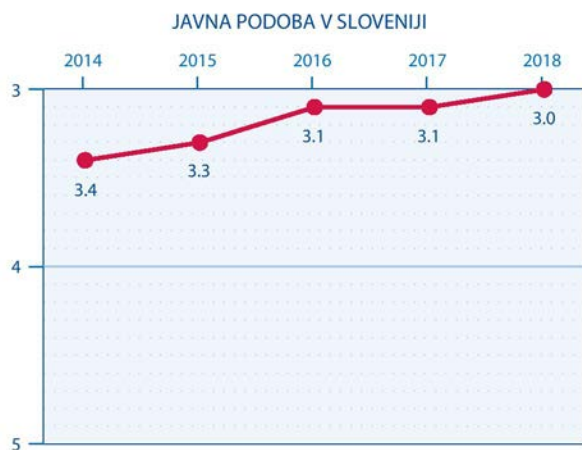

organizacije si še vedno prizadevajo najti ustrezno ravnovesje med krajšimi usposabljanji za večje število CDO in bolj osredotočenimi mentorskimi programi, ki sicer dosežejo manj organizacij, vendar imajo dolgoročneje učinke. CDO imajo dostop tudi do velikega števila vodnikov in priročnikov, tako splošnih, primernih za vse CDO, kot prilagojenih za določene vrste organizacij, na primer za mladinske organizacije.

Mnoge donatorske organizacije, ki so bile registrirane pred desetletjem, še vedno delujejo, vendar sredstev ne razdeljujejo več. Edine lokalne subvencije v letu 2018 so bile podeljene v okviru *Lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost*, posebnega finančnega mehanizma evropskih kohezijskih skladov. V okviru tega programa je sedemintrideset lokalnih akcijskih skupin, ki jih sestavljajo občine, podjetja, CDO in posamezniki, sredstva na novo razdelilo lokalnim organizacijam in partnerstvom za izvedbo lokalnih projektov.

V Sloveniji je približno 200 vsebinskih mrež, med drugim na področjih kulture, urbanega načrtovanja, okolja in prostovoljskega dela. Obstajajo tudi mreže upokojenskih zvez, planinskih zvez, gasilskih društev, invalidskih organizacij in mnogih drugih. Razpon podpore in storitev za člane mrež je zelo raznolik. CDO si med seboj delijo informacije bodisi prek vsebinskih mrež bodisi neformalnih koalicij, ki ponavadi nastanejo na podlagi ad hoc dejavnosti ali ciljev. Ena organizacija navadno deluje kot koordinator teh neformalnih koalicij, ali pa koordiniranje prehaja od ene organizacije do druge. Poleg tega obstaja nekaj dolgoročnih koalicij, kot je oddelek za varne hiše v okviru Socialne zbornice Slovenije.

JAVNA PODOBA: 3,0

Javna podoba CDO se je v letu 2018 rahlo izboljšala. Osrednji mediji so v letu 2018 še naprej izdatno pokrivali CDO in njihove dejavnosti. Zgodbe o CDO objavljajo v vseh vrstah medijev – v tisku, na televiziji, radiu in spletu.

Za CDO, ki delujejo na določenih področjih, kot so priseljevanje, demokratične pravice in okolje, je dosti bolj verjetno, da so deležne negativne medijske pozornosti, posebej v populističnih medijih, občasno pa tudi v osrednjih. Tudi za odziv javnosti na družbenih medijih je bolj verjetno, da bo do CDO prav tako negativen. V letu 2018 je bil najbolj izstopajoč primer negativne medijske pozornosti povezan s PIC-em. Kot je opisano zgoraj, so v PIC-u trdili, da policija tujcem, ki nezakonito vstopajo v državo, ne dovoljuje vložiti prošnje za azil, temveč jih množično vrača na Hrvaško. Da bi to preprečili, so iz PIC-a

organe oblasti vnaprej po telefonu obveščali, da bodo določeni posamezniki vložili prošnje za azil, in zahtevali, da jih o postopku obveščajo. PIC je v nekaterih primerih grozil, da bo Policijo prijavil, če ne bodo obravnavali prošenj za azil. Čeprav so bila opozorila organom oblasti povsem zakonita, jih je ministrica za notranje zadeve opredelila kot grožnje in izražala dvome glede poslanstva PIC-a. Temu je sledil članek v osrednjih medijih, ki se je osredotočal na dvome o dejanjih PIC-a. Tudi javnost se je odzvala na družbenih medijih, in sicer z napadom na CDO, vključene v migrantska vprašanja. Poleg tega je, kot je opisano zgoraj, opozicijski politik pred državnimi volitvami sprožil razpravo o nepotrebnem vladnem trošenju za CDO, kar so nato povzeli mediji in še posebej družbeni mediji.

Kljub omenjenemu se javnost na splošno zaveda vloge in vrednosti civilne družbe. A ko pride do javne razprave o vprašanjih glede CDO, določene vrste organizacij, kot so gasilci in organizacije, ki se ukvarjajo z otroki, večinoma lahko zagotovijo zadostno podporo javnosti, medtem ko ta na večino drugih gleda z določeno mero skepse. Da bi izboljšala javno podobo sektorja civilnodružbenih organizacij, se je Slovenija pridružila evropski akciji No Day Without Us / Mar nam je. CNVOS je v okviru akcije objavil videoposnetek, ki prikazuje predstavnike, aktivne v sektorju, in njihov družbeni učinek. Doseg in pokritost videoposnetka sta bila med najvišjimi v EU.

Zelo malo CDO ima zaposlene, ki se osredotočajo na odnose z javnostmi in mediji. Te naloge namesto njih opravljajo prostovoljci ali drugi zaposleni, ki za omenjeno področje niso usposobljeni. Povprečna CDO se za promocijo svojega dela zanaša na družbene medije in svojo spletno stran, a to počne, ne da bi imela profesionalno zastavljeno komunikacijsko strategijo. Vseeno je pri številnih zagovorniških organizacijah opaziti napredek na tem področju. CNVOS in nekatera regionalna stičišča CDO nudijo podporne programe za krepitev njihovih PR in komunikacijskih strategij.

Vlada in lokalne samoupravne skupnosti imajo raznolika mnenja o CDO. Nekatera ministrstva in občine imajo s CDO dobre odnose, druga pa ne. Uprava na nacionalni ravni sodeluje s CDO v okviru izvajanja storitev in zagovorništva, lokalna samouprava pa se na CDO v večji meri opira za izvajanje storitev. Organi oblasti se pri sprejemanju odločitev pogosto še vedno ne posvetujejo s CDO, posebej to velja za zgodnje faze postopka. Percepcija CDO v poslovnem sektorju je ravno tako večinoma pozitivna. CDO in podjetja se skupaj lotevajo določenih izzivov, kot je razvidno iz obširnega sodelovanja med podjetji in CDO v okviru različnih projektov marketinga z dobrim namenom v letu 2018. Na primer, zavarovalnica Generali, Toyota Slovenija in Zavod Vozim so skupaj izvedli projekt Heroji furajo v pižamah, ki spodbuja starše in druge odrasle, da mlade po zabavah raje varno pripeljejo domov, četudi sredi noči in v pižami, kot da bi tvegali, da bi ti mladi vozili pijani. Projekt je vključeval obsežno medijsko kampanjo, ki so jo financirala sodelujoča podjetja, delavnice in mobilizacijo različnih herojev v pižamah, ki se javljajo, da razvozijo mlade z zabav. Dejavnosti v okviru kampanje so dosegle več kot 12.800 ljudi.

Več zakonskih zahtev zagotavlja določeno mero transparentnosti v sektorju CDO. Tako morajo na primer društva, teh je približno 90 % vseh CDO v državi, oddati letna poročila, ki so objavljena na spletni strani AJ PES. Vendar pa ta poročila pogosto niso bralcu prijazna, zato niso uspešna pri pojasnjevanju, v kakšne namene je bil denar dejansko porabljen, in ne naredijo veliko za povečanje zaupanja javnosti. Kodeksi ravnanja med slovenskimi CDO niso preveč razširjeni, čeprav so CDO sprejeli kodekse za določena področja dela, med drugim za socialno pomoč in organizirano prostovoljsko delo.

Izjava o omejitvi odgovornosti: V tem dokumentu izražena mnenja so mnenja članov odbora in drugih projektnih raziskovalcev, zato ne odražajo nujno stališč Ameriške agencije za mednarodni razvoj (USAID) ali neprofitne organizacije FHI 360.